

Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi

Abant Journal of Cultural Studies

2024, 9(17): 41 – 52

Covid-19 Sürecinde Sağlık Çalışanlarının Medyadaki Temsili: Bir Söylem Analizi

Representation of Healthcare Professionals in the Media During Covid-19: A Discourse Analysis

Serap TOPRAK¹

Geliş Tarihi (Received): 04.09.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 21.10.2023

Yayın Tarihi (Published): 27.10.2023

Öz: Tüm dünya gündemi 2019 Aralık ayında Çin de görülen bir virüs ile yeniden şekillenmiştir. Bu süreçte insanlar ekonomik, psikolojik, siyasal ve sosyal açıdan birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Dünya Sağlık Örgütü yaşanan bu süreci Pandemi olarak ilan etmiştir. Sosyal hayatı etkileyecek yasaklar gündeme gelmiştir. Sağlık çalışanları yaşanan Pandeminin merkezinde yer almıştır. Onlar hem daha ağır çalışma koşullarında mesleklerini icra etmeye devam etmiş hem de sosyal hayatlarında daha mesafeli olmak zorunda kalmışlardır. İnsanlar, dijital iletişim araçlarını kullanarak sosyal ilişkilerini devam ettirmeye çalışmıştır. Medya, bu dönemde topluma hem Pandemi süreci ile ilgili bilgi aktarmış hem de Covid-19 virüsü hakkında bilgilendirme yapmıştır. Bu yüzden medyada sağlık çalışanları ile ilgili haberler sıklıkla yer almıştır. Haber söylemiyle ilgili kavramsallaştırmalar ve bu kavramların oluşturduğu zihinsel şemalar, eleştirel haber araştırmaları alanını anlamımıza ve bu alanda derinlikli araştırmalar yapabilmemize olanak sağlamaktadır. Van Dijk'in eleştirel söylem analizine göre yazılı basında kullanılan dil, makro ve mikro düzeyde değerlendirildiğinde toplum hafızasındaki düşünsel ve dilsel verilere ulaşmak mümkündür. Bu çalışmada Van Dijk'in medya metinleri için geliştirdiği yöntem, gazete metinleri çözümlenmesinde kullanılmıştır. Medyada bulunan sağlık çalışanı haberleri ve sağlık çalışanlarının medyadaki rolü Van Dijk perspektifi ve eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, eleştirel söylem analizi, medya, sağlık çalışanları

&

Abstract: The world agenda was reshaped by a virus seen in China in December 2019. In this process, people have faced many economic, psychological, political and social problems. The World Health Organization declared this process as a Pandemic. Prohibitions that will affect social life have been brought to the agenda. Healthcare workers have been at the center of the pandemic. They continued to practice their profession under harsher working conditions and had to be more distant in their social lives. People tried to maintain their social relationships by using digital communication tools. During this period, the media conveyed information to the society about the Pandemic process and also informed about the Covid-19 virus. That's why news about healthcare workers has frequently appeared in the media. Conceptualizations related to news discourse and the mental schemes created by these concepts enable us to understand the field of critical news research and to conduct in-depth research in this field. According to Van Dijk's critical discourse analysis, when the language used in the written media is evaluated at macro and micro levels, it is possible to access the intellectual and linguistic data in the social memory. In this study, the method developed by Van Dijk for media texts was used to analyze newspaper texts. Health worker news in the media and the role of health workers in the media were examined using the Van Dijk perspective and critical discourse analysis method.

Keywords: Covid-19, critical discourse analysis, media, health worker

Atıf/Cite as: Toprak S. (2024). Covid-19 Sürecinde Sağlık Çalışanlarının Medyadaki Temsili: Bir Söylem Analizi, Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi, 9 (17): 41-52.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/akader>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2016 – Bolu

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı. e-posta: serrapozer@gmail.com, ORCID: 0009-0007-4682-9569

Giriş

2019 yılı Aralık ayında Çin Hubey eyaletinin Vuhan kentinde görülen Covid -19 virüsü, sağlık hizmetlerinden çalışma hayatına, eğitimden ekonomiye, siyasetten kamusal hayata kadar birçok alanı etkilemiş ve küresel bil salgına dönüşerek dünya çapında ölümlere neden olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından Pandemi olarak ilan edilmiştir. Pandemi nedeniyle olağanüstü önlemlerin alındığı, ekonomik faaliyetlerin durduğu, sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı, maske takma zorunluluğunun olduğu, eğitim sisteminin ara verildiği bu sürede görevlerinin başında olan sağlık çalışanları çalışma hayatları devam etmiştir. Fakat dünya çapında gözle görülemeyen bu düşman karşısında sağlık çalışanları doğrudan temas kurmak zorunda kalmışlardır.

Dilin sıradan bir iletişim aracı olmadığı gerçeğini Saussure, dilin var olması için bir topluluğun olmasına bağlamakta, dilin toplumsal varoluş dışında varlığının söz konusu olamayacağını ileri sürmektedir. Dil masa başında üretilen bir etiketler veya kodlar sistemi değil, kimin neyi ne şekilde söylediği ile ilgili bir "söylem" biçimidir. Bu haliyle dil, "gönderge"lerin "göstergesi"dir. (Tutar,2018) Modernleşme ile birlikte söylem biçimleri medyada aktif kullanılmaya başlanmıştır. Medyada kullanılan dil, görseller ve başlıklar hem toplum yapısını hem de okuyucunun algısını değiştirebilmekte ve şekillendirebilmektedir.

Pandeminin ilan edilmesi ve alınan tedbirler kapsamında rutin hayat işleyişinin bozulması, belirsizlik hissi, enfekte olma korkusu, güvenli olmayan bir alanda yaşadığını düşünmek gibi değerlendirmeler pandeminin fizyolojik etkileri olduğu kadar psikolojik etkileri olduğu da gösterilmiştir. Doğası gereği çok hızlı yayılan ve mortalite oranları yüksek olan bu hastalıkla mücadelede, bireylere, topluma ve devlet kademelerine büyük sorumluluklar düşmektedir. Görev ve sorumluluk taşıyanlar arasında hastalığın tanı ve tedavi süreçlerini üstlenen sağlık çalışanları da oldukça önemli bir yer almaktadır. Medyanın aktif olarak toplum üzerinde oluşturduğu algı yok sayılamayacak bir öneme sahiptir. Bu sebeple sağlık çalışanlarının medyada atfedilen roller ve yaratılan imaj oldukça önemlidir. Tüm bu sebeplerden dolayı bu araştırma 'Muhafif iki gazete olan Hürriyet ve Sözcü gazeteleri ideolojik konumu ile ilgili söylemsel stratejileri nelerdir?' sorusunun cevabını aramak amacıyla iki gazete eleştirel söylem analizi çerçevesinde ele alınmıştır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Covid-19

Klinik özellikleri viral pnömoniye çok benzer olduğu vurgulanan virüs; solunum yolundan alınan örnekler üzerinde yapılan analizlerden sonra, Çin Halk Cumhuriyeti Hastalık Kontrol Merkezleri uzmanları, daha sonra yeni koronavirüs pnömonisi (NCP) olarak bilinen pnömoniye yeni koronavirüsün neden olduğunu açıklamıştır. Dünya Sağlık Örgütü hastalığı resmen COVID-19 olarak adlandırmıştır.

Sağlık sektörü birçok meslek gruplarının dahil olduğu geniş kapsamlı sistemlerin tümüdür. Hekim, hemşire, hasta bakıcı, temizlik personeli, röntgen teknisyeni, anestezi teknisyeni, biyomedikal olmak üzere birçok mesleği içerisinde bulunduran bir sektördür. Dolayısıyla bu kadar kapsamlı bir sektörde yaşanan problem birçok meslek grubunu kapsamaktadır. Pandemiden etkilenen bu meslek gruplarının sayısı fazla olduğu için yaşanan mesleki sorunlar medyada oldukça ses getirmiştir.

Sağlık çalışanları virüs ile direkt karşı karşıya kalmış, sosyal hayatlarından diğer insanlara göre daha fazla bir sorumluluk üstlenmişlerdir. Sosyalleşmenin giderek azaldığı bu süreçte dijital iletişim fazlalaşmaya başlamıştır. Bu dijitalleşmenin temelinde ise medya yer almaktadır. İnsanlar artık sağlık bakanını Fahrettin Koca'yı medya sayesinde her gün aynı saatte takip etmeye başlamış, sağlık çalışanları aynı saatte alkışlamak için balkonlara çıkmıştır. Yapılan bu çalışmada sağlık çalışanlarının medyada kullanılan görseller ve medyada kullanılan kelimelerin sağlık çalışanlarına olumlu veya olumsuz yüklediği anlamları analiz etmek amaçlanmıştır.

1.2. Eleştirel söylem analizi

Dilbilimi, şiir bilimi, retorik, sosyal ve bilişsel psikoloji, insan bilimi, halk bilimi (folklor) ve sosyoloji başta olmak üzere tüm sosyal ve beşerî bilim dalları ile söylem analizi yakından ilişkilidir. 1960'lı yıllarda gündeme gelen bu yöntem metinleri derinlemesine incelemede önemli bir yere sahiptir. Van Dijk eleştirel söylem analizi yapan bir araştırmacının tarafsız bir konumda olması gerektiğini ve değerlendirdiği metinleri ait olduğu toplumun bakış açılarına göre yorumlaması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Söylem, zihindeki karmaşık ilişkiler ağı içinden amaca göre seçilip bir araya getirilen anlamların, “mesaj” olabilecek biçimde düzenlenmesi ve tümce boyutunu aşan yapılarla yansıtılmasıdır. Söylem, ortak payda oluşturma ve bir toplumsal biliş (social cognition) göstergesidir (Dijk, 1998). Eleştirel söylem çözümlemesi yapan Van Dijk özellikle haber metinlerinde iktidar, güç, egemenlik, ideoloji ilişkilerini dilsel kavramları kullanarak incelemektedir. Bilişsel yapılanma tamamen bireye özgü olmayıp bireyin içinde bulunduğu değerlerin kodlanmasıdır. Van Dijk'ın önerdiği eleştirel söylem çözümlemesi modelinde üretildiği toplumun, politik, ekonomik, kültürel ve toplumsal dinamikleriyle birlikte bir bağlam içerisinde incelenmesi gereken haber söyleminde, güç ve iktidar ilişkilerinin, toplumsal eşitsizliklerin, söylemsel yapı ve stratejilerle nasıl inşa edildiğini analiz etme çabası yatmaktadır. Her ne kadar dilbilimciler açısından eleştiri alan noktaları olsa da, eleştirel haber araştırmaları için Van Dijk'ın yaptığı çalışmalar haber söylemi incelemeleri için toplumsal yapı anlamlandırmasında öncü ve çoklu perspektifler sunmaktadır (Karaduman, 2017:33).

Van Dijk'a göre söylem çok boyutlu ve kolayca tarifi yapılamayacak olan bir fenomendir. Buna göre, söylem, dilbilimsel bir nesne (örneğin bir sıra alış veya bir cümle), bir eylem, bir sosyal etkileşim formu (örneğin konuşma), bir sosyal pratik, bir zihinsel temsil (anlam veya kanaat gibi), etkileşimsel bir olay ya da faaliyet (bir meclis tartışması gibi), kültürel bir ürün ve hatta satın alınan ticari bir mal olarak karşımıza çıkabilir. Yine de kendi teorik ilgisi çerçevesinde söylemi –konuşma etkileşimi ve yazılı metinler kadar, jest ve mimikleri, imajları ve diğer semiyotik biçimleri de kapsayan- bir iletişimsel olay olarak ele alır. Biliş ise hem kişisel hem de sosyal bilişi ifade eder; yani kişisel bilişe dâhil olan duygu ve değerlendirmeleri, zihinsel ve hafıza yapılarını içerdiği kadar, sosyal bilişe dâhil edilebilecek olan inançları, hedefleri ve temsilleri de içerir. Son olarak, Van Dijk'taki anlamıyla toplum, mikro düzeydeki yüz-yüze etkileşimlerin yanı sıra (gruplar, gruplararası ilişkiler, hareketler, kurumlar, organizasyonlar, sosyal süreçler, politik sistemler gibi bileşenlerin ihtiva edildiği) global, beşeri ve politik yapıları kapsar.(Şah,2020)

Van Dijk'ın söylem çözümlemesi makro ve mikro olmak üzere iki yapıdan oluşmaktadır. Makro yapı altında “tematik” ve “şematik” çözümleme yapılmaktadır. Makro yapı çözümlemesinde; başlıklar, haber girişleri, ana olay, haber kaynakları, bağlam bilgisi, ardaan bilgisi, fotoğraflar incelenmektedir. Mikro yapı çözümlemesinde ise, sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri, haber retorisi çözümlemeleri yapılmaktadır. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması, basit ya da karmaşık olması, cümleler arası nedensel ve işlevsel ilişkiler, kullanılan fotoğraflar, bilgiler ve görgü tanıklarının ifadeleri mikro çözümlemede dikkat edilmesi gereken noktalar (Özer, 2015, 247). Van Dijk'ın geliştirdiği sistematik haber çözümlemesi makro ve mikro yapılardan oluşmaktadır. Makro yapı tematik yapı ve şematik yapıları kapsamaktadır. Mikro yapı ise sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve haber retorisi (fotoğraf, inandırıcı bilgiler, görgü tanıkları vb.) kapsamaktadır.

1.3. Medya ve sağlık çalışanları

Pandemi süreci tüm mesleki sektörleri etkilerken, sağlık çalışanları pandeminin tam ortasında yer almaktadır. İnsanlar kendi mesleklerini yerine getirirken pandemiyle birlikte çalışma şartlarını şekillendirebilirken; sağlık çalışanları bunun tam aksine pandemiyle birlikte daha ağır şartlarda mesleklerini yerine getirmiştir. Yaşadıkları bu zorluklar medyada yer almıştır. Medyanın bir takım aygıtları bunu hem olumsuz hem de olumlu olarak ele almıştır. Pandemiyle birlikte sağlık çalışanları mesleki sorumlulukları artmıştır. Hastaları tedavi etme yükümlülüğü, kısıtlı tıbbi kaynakları adaletli

kullanımı, sosyal izolasyonun sağlanması ve en önemlisi başkalarını enfekte etmekten kaçınma yükümlülüğüdür. Virüs ile doğrudan temas eden sağlık çalışanları mesailerinin ardından kendi sosyal hayatlarına dönmektedir. Sosyal hayatlarında devamlı iletişim kurdukları bireyler sağlık çalışanlarının çocukları, anne babaları, arkadaşlarıdır. Sağlık çalışanları virüs ile doğrudan temas ederek bu insanlarla iletişim kurmaktan kaçınmaya başlamıştır. Buldukları stresli iş ortamından sonra mesai sonrası sevdikleriyle sosyal mesafe koymak sağlık çalışanlarının psikolojik olarak daha çok yıpratmıştır. Sağlık sektörü, verilen hizmetin niteliği itibarıyla diğer sektörlerden farklılık göstermekte; hizmet sunumu sırasında daha fazla empati kullanımını gerektirmektedir.

Algı yönetmenleri ve manipülatörler kitleleri amaçları doğrultusunda yönlendirerek etkilemektedir. Amaca uygun olarak seçilmiş bilgiler ve görseller, medya manipülatörlerinin sıklıkla kullandığı teknikler arasındadır. Bütünden koparılan parçalar, belirlenmiş bir düşünceyi, politikayı ve ideolojiyi empoze etmek amacıyla kullanılmaktadır (Kırık ,2020: 52-53). Haberlerde kullanılan söylemin analiz edilmesi oldukça önemli bir öneme sahiptir. Çünkü gazeteler hedef kitlelerin hedef düşüncelerine hitap edebilmek için haberleşme tarzlarını bu düşüncelere duyarlı bir biçimde belirlemektedir. Medya temsilleri yoluyla kamuoyunda belli konularda toplumsal rızanın ya da tepkinin oluşturulması da hedeflenebilmektedir. Habercilikte aynı haberin farklı gazetelerde veya farklı kalemlerde farklı ideolojik çerçevelerle sunulması gibi edebi metinler de meselelere farklı bakarlar. Bu bakış farklılığı kendisini en iyi yaşanan pandemi sürecinde göstermiştir.

Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihi itibarıyla yaşanmaya başlanan COVID-19 salgını süreci salgının ön cephesinde savaşılan sağlık çalışanlarının önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu süreçte izin ve istifa hakları askıya alınan sağlık çalışanları çevreleri tarafından hastalık riski nedeniyle ayrımcı, damgalayıcı söylemlere maruz kalırken, sağlık hizmeti sundukları yerlerde şiddete uğramaları ise devam etmiştir.

Koronavirüsle mücadelede büyük emek sarf eden sağlık çalışanlarının, görevlerini zor şartlarda yerine getirmeye çalıştıkları bilinmektedir. Bu zor koşullar içinde sözlü, psikolojik ve fiziksel şiddete uğrama kaygısı taşımak veya şiddetle karşılaşmak çalışma koşullarını daha fazla olumsuz hale getirmektedir. Sağlık hizmeti sunan için de hizmeti alan için de önemli olan bu sorun, sıradanlaştırılmadan daha fazla gündeme getirilmeli ve alınması gereken önlemlere odaklanılmalıdır. Çalışma bu bağlamda gündem yaratma ve toplumu yönlendirme işlevine sahip olan medya içeriklerini ele almaktadır. Böylece medya aracılığıyla sağlık çalışanları için çizilen profil gündeme getirilmek istenmiştir.

2. Yöntem

Sosyal bilimler birçok disiplinin amacı, metinleri çözümlmek ya da bu metinleri daha anlaşılır hale getirmektir. Bu sebeple çalışma Teun Van Dijk’in eleştirel söylem analizinin kullanılması uygun görülmüştür. Söylem; yapı ve söylem analiz tekniklerini ifade etmektedir.

Eleştirel söylem analizi hâkim sınıfın medya aracılığıyla bilgiyi kontrol etmesi, bu kontrol sayesinde de bilginin toplum tarafından algılanışına etkisinin bulunduğu hareket etmektedir. Özellikle metinlerin içerisinde doğal olarak yer alan veya bilinçli şekilde yerleştirilen ifadelerdeki ideolojik yansımayı da ortaya çıkarmasından dolayı ayrıca önemlidir (Özer, 2015, s. 204). Bu nedenle eleştirel söylem analizi toplum içinde yer alan kültürel, sosyal, siyasî ve ideolojik sorunların açığa çıkarılmasına büyük katkılar sunmaktadır. Dolayısıyla söylemi meydana getiren ve yukarıda bahsedilen faktörler söylemi bireysel veya toplumsal anlamda göstergelerin de barındırıldığı bir temsil olarak konumlandırmaktadır. Söz konusu konumlandırılış söylemin üretilişindeki ideolojik, kültürel, sosyolojik ve siyasî parametreler gibi parametrelerin aynı zamanda söyleme maruz kalanlar tarafından nasıl algılandığını da önemli kılmaktadır (Büyükkantarçoğlu, 2012, s. 164).

Çalışma ile Türkiye’de Covid-19 salgını döneminde sağlık çalışanlarına yönelik sağlık çalışanlarına yüklediği anlam ulusal basında yer alma biçimlerini analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda 11 Mart 2020-11 Mart 2021 tarihleri arasında bir yıllık süreçte, tirajı en yüksek ve farklı ideolojilere sahip iki

gazete olan Hürriyet ve Sözcü gazetelerinde çıkan Türkiye’de Covid-19 pandemisinden sonra sağlık çalışanlarının medyadaki rolü eleştirel söylem analizi ile ele alınmıştır.

Eleştirel yöntem analizinde makro yapı; tematik analiz ve şematik analiz olarak iki kategori altında incelenmektedir. Tematik çözümlemede haber girişi, haberin başlığı ile fotoğrafların birbiriyle olan ilişkisi incelenirken, şematik yapıda ise olay ve sunuş biçimleri incelenmektedir. Bu bağlamda haberler tematik ve şematik bölümle analiz edilerek bulgular değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

3.1.Makro yapı incelemesi

3.1.1.Haber başlıkları

3.1.1.1. Sözcü gazetesi haber başlıkları

Doktorlar ve sağlık çalışanları salgının birinci yılında SÖZCÜ’ye konuştu (11.03.2021)

Türkiye’de kaç sağlık personeli var? Bakan Koca Türkiye’deki toplam sağlık personel sayısını açıkladı! (10.04.2020)

Sağlık çalışanları canlarını korumak için barikat kurdu! (21.09.2020)

Apartmanda ayrımcılığa uğrayan sağlık çalışanlarından tokat gibi cevap! (07.05.2020)

TTB: Sağlık çalışanları cezalandırılmak isteniyor (29.07.2020)

Sağlık çalışanlarının izinleri iptal edildi (09.08.2021)

Hekimlerden çağrı: Covid-19 sağlık çalışanları için meslek hastalığı kabul edilsin (02.12.2020)

Sağlık çalışanları ikinci zirveyi anlatıyor: Yorulduk ve tükendik (11.11.2020)

Onların anne ve babaları birer ‘kahraman’ (15.05.2020)

TTB ve TPD: Sağlık çalışanları arasında istifa ve intiharlar arttı (19.10.2020)

3.1.1.2. Hürriyet gazetesi haber başlıkları

Doktorlar virüs kaptı iki hastane kapandı (03.05.2020)

En zor anneler günü! Çocuklarıyla haftalardır böyle hasret gideriyor (09.05.2020)

Pandemi servisinde çalışan doktor, sağlık çalışanlarının mücadelesini görüntüledi (18.10.2020)

BSH, sağlık çalışanları için yüz siperi üretiyor (15.05.2020)

Bakan Kasapoğlu, koronavirüs kahramanları için yazılan mektupları Bakan Koca'ya ilette (19.05.2020)

Sağlıklarına nazar değmesin! Onlara çalışma konforu sağlamak istiyoruz (01.05.2020)

Koronavirüsle mücadele eden sağlık çalışanlarına drone ile Anneler Günü sürprizi (10.05.2020)

Apartmanlara “Arka kapıyı kullanın” gibi notlar asılıyor... Sağlık çalışanları ve yakınları anlatıyor (10.04.2020)

Gönüllü kahramanlar (24.12.2020)

Sağlıklarının beklediği genelge: Covid-19 meslek hastalığı (10.10.2020)

Gazete okurları ilk olarak başlıkla karşı karşıya kalmaktadır. Haber dikkat çekici olması ve içeriğinin merak konusu olması başlıkla doğrudan ilişkilidir. Eleştirel söylem çözümlemesi yapıldığında incelenen iki gazetenin de başlıkları konuyla uyum sağlamaktadır. Haber ne olduğu bilgisini okuyucuyla

paylaşmaktadır. Çalışmanın incelendiği dönem aralığında gazetelere genel çerçeveden bakıldığında; birçok sağlık çalışanı haberine rastlanmaktadır. Bunun sebebi olarak ise pandeminin etkisi olduğunu söylemek kaçınılmaz olacaktır. Bulgular incelendiğinde Sözcü gazetesinde yer alan bir haber başlığı 'Onların anne ve babaları birer 'kahraman' şeklindedir. Hürriyet gazetesinde ise 'En zor anneler günü! Çocuklarıyla haftalardır böyle hasret gideriyor' şeklinde haber başlığı yer almaktadır. İki gazete arasında haber başlıkları açısından söylemsel veya anlatımsal içerik yönünden bir farklılık görülmemiştir.

3.1.2. Haber girişleri

3.1.2.1 Sözcü gazetesi haber girişleri

Doktorlar ve sağlık çalışanları, Türkiye'de ilk Covid-19 vakasının açıklanmasının birinci yılında Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi önünde anma etkinliği gerçekleştirdi. Burada açıklama yapan doktor ve sağlık çalışanları, "Milyonlarca insanımızın hastalanıp, on binlerce insanımızın ölümüne yol açanın sadece bir virüs olmadığını biliyoruz. Türkiye'nin bu süreçte bu kadar ağır bedel ödemesinin ve hala ödüyor olmasının sorumlusu Covid-19 pandemisinden 'başarı hikayesi' çıkarmaya, salgından siyasi rant sağlamaya çalışan AKP zihniyetidir." dediler. (11.03.2021)

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, Bilim Kurulu toplantısı sonrasında açıklamalarda bulundu. Bakan Koca, Türkiye'deki sağlık personel sayılarını açıkladı. Peki Türkiye'de kaç doktor ve kaç hemşire var? (20.05.2020)

Ankara Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne getirilen yaralılarından birinin hayatını kaybettiği haberi üzerine hasta yakınları hastane acilindeki sağlık personeline saldırdı. Hastaneden aktarılan görüntülerde sağlık çalışanlarının kendilerini bir bölüme kapatarak kapıyı tutmaya çalıştığı görüldü. O anlarda kapının zorlandığı, dışarıdan bağırışların geldiği görüntülere yansdı. Görüntüleri paylaşan Türk Tabipleri Birliği 'sağlıkta şiddet sona ersin' çağrısı yaptı. (21.10.2021)

Sinop'ta bir site yönetimi 'sağlık çalışanlarının ön asansörleri değil, arka asansörleri kullanmalarını rica ederiz' yönünde aldığı kararı bina girişine astı. Apartmanda oturan iki kadın sağlık çalışanı da "Siz bizi sağlıkçı diye ayırırken, biz sizi hastanede ayırım yapmaksızın tedavi edip iyileştirmeye çalışıyoruz" notu ile yazıya cevap verdi. Sosyal medyada paylaşılan site yönetiminin uyarı yazısı, tepkiler üzerine kaldırıldı. (07.05.2020)

Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi, son yirmi yılda üçüncü kez gündeme getirilen "Tıbbi Hizmetlerin Kötü Uygulanmasından Doğan Sorumluluk Kanun Teklifi" ile ilgili açıklama yaptı. Halk Sağlığı Uzmanı ve MHP Kahramanmaraş Milletvekili Dr. Sefer Aycan'ın verdiği teklifinin sağlık çalışanlarının cezalandırılmasını hedeflediği belirtilen açıklamada, kanun teklifinde hasta ve sağlık çalışanlarının değil, sigortacıların lehine düzenlemeler önerildiği belirtildi. (29.07.2020)

Pandemi sürecinde Manavgat başta olmak üzere bölgede çıkan yangınlar nedeniyle zor günler yaşanan Antalya'da, 9 Ağustos itibarıyla, tüm sağlık personelinin ikinci bir emre kadar, şu an izinde olanlar da dahil yıllık izinlerinin iptaline ve taleplerin durdurulmasına karar verildi. (09.08.2021)

Hekimler, Türkiye'nin dört bir yanından seslenerek, Covid-19'un sağlık çalışanları için meslek hastalığı kabul edilmesi çağrısında bulundu. (02.12.2020)

Corona virüsü salgınında birinci dalganın ikinci kez zirve yaptığı bir dönemi yaşıyoruz. Sağlık çalışanları bu dönemde de tükenmişlik, endişe, stres ve aşırı yoğun mesai saatleri ile mücadele ediyor. Doktorundan hemşiresine sağlık çalışanları salgının tekrar zirve yaptığı dönemde yaşadıklarını SÖZCÜ'ye anlattı. (11.10.2020)

Sağlık çalışanları Corona virüsüne karşı yoğun mücadele verip büyük bir fedakârlık gösterirken çocukları, Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan videoyla hem anne ve babalarına duydukları özlemi hem de gururu dile getirdiler. Sağlık çalışanlarının çocukları vatandaşlara da "Evde Kalın" çağrısında bulundular. (15.05.2020)

Sağlık çalışanlarının tükenmişlik sendromu ve ruhsal durumlarına dikkat çekmek için ortak açıklama yapan Türk Tabipler Birliği (TTB) ile Türkiye Psikiyatri Derneği (TPD), sağlık çalışanları arasında istifa ve intiharların arttığını belirterek "Sağlık çalışanları tükendiğinde yerleri doldurulmaz" uyarısı yaptı. (19.10.2020)

3.1.2.2. Hürriyet gazetesi haber girişleri

Koronavirüsle mücadelede en ön safta yer alan sağlık çalışanları arasında artan vaka sayıları endişe verici boyutlara ulaştı. (03.04.2020)

Corona Virüsü salgını başladığından beri hastanenin tahsis ettiği yurttaki kalan ve evine gidemeyen 2 çocuk annesi Hemşire Aslı Avcı, bu yılki anneler gününün en anlamlı ve zor anneler günü olduğunu söyledi. Aslı Avcı, her gün mesai sonrası oturdukları evinin önüne gidiyor, balkona çıkan kızlarını birkaç dakikalığına görüşüyor. (09.05.2020)

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'nin pandemi servisinde görev yapan Dr. Burcu Çoban, mart ayından itibaren sağlık çalışanlarının koronavirüsle mücadelesini fotoğraflarla ölümsüzleştiriyor. İnsanların sağlık çalışanlarının tüm gayretiyle virüsle savaşını daha iyi anlayabilmeleri için bu tarihi dönemi kayıt altına alabilmek amacıyla fotoğraf çekmeye devam ettiğini söyleyen Çoban, "Fotoğrafları görenler, o olayın içinde olduklarını hissettiklerini söylediler. Sağlık çalışanlarının doğalını bozmadan, onların işlerini etkilemeden yapmaya çalıştım ve başardığımı düşünüyorum. Beni en çok heveslendiren düşünce, bundan 50 yıl sonra bu fotoğrafları gören insanlar neler yaşadığımızı, nasıl bir ortamda çalıştığımızı görebilecekler" dedi. (19.10.2020)

BSH Türkiye, sağlık çalışanlarına ulaştırmak üzere yüz siperi üretimine başladı. BSH Grubu'nun dünya çapındaki en büyük üretim merkezi ve en önemli üç Ar-Ge merkezinden birinin yer aldığı Çerkezköy Üretim Tesisleri'nde günde 5.000 adet yüz siperi üretiliyor. (15.05.2020)

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, tüm dünyayı etkileyen yeni tip koronavirüs (Kovid-19) ile mücadelede ön saflarda yer alan başta sağlık çalışanları olmak üzere tüm kahramanlara yönelik olarak düzenlediği 'Gençlerden Mektup: Minnettarız' Yarışması sonuçlandı. (19.05.2020)

Moda tasarımcısı Aslı Filinta ve arkadaşları, salgınla mücadele eden sağlık çalışanları için üniforma ve hastaneler için nevesim takımları üretiyor. İşlevselliği bir yana, yakalarına birer nazar boncuğu dikilen bu üniformalar giyenlere ekstra moral ve enerji oluyor! (01.05.2020)

AK Parti Mersin Gençlik Kolları tarafından yapılan organizasyonda, Mersin Şehir Hastanesindeki sağlık çalışanı annelere, drone ile taşınan hediyeler verildi. Ebe Derya Kaymaz yaptığı açıklamada "Uzun süre çocuklarımızı görmediğimiz zamanlar oluyor. Sürpriz dolayısıyla çok mutlu olduk. Akıllara geldiğimiz için çok teşekkür ediyoruz" dedi. (10.05.2020)

Bir ayı aşkın zamandır ailelerini görmüyor, evlerinden uzakta yaşıyorlar. Kimi çocuğunun ilk kez baba deyişini duyamadı kimi başka şehirdeki COVID-19 hastası ablasının yanına gidemedi. Kimi hastasının saldırısına uğradı kimi apartmanda komşuları tarafından istenmediğini öğrendi... Türkiye'nin dört bir yanından sağlık çalışanları ve yakınları son bir ayda yaşadıklarını anlattı. (19.04.2020)

Koronavirüsün Türkiye'de ortaya çıkmasıyla birlikte hastanelerde kurulan COVID-19 yoğun bakım servislerindeki sağlık ekipleri, 9 aydır gece-gündüz çalışıyor. (24.12.2020)

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın COVID-19 tanısı alan sağlık çalışanlarının vazife malullüğü ve meslek hastalığı başvurularının hızla sonuçlandırılacağını açıklamasının ardından Sağlık Bakanlığı 81 ilin valilerine genelge gönderdi. Genelgeyle, sağlıkçıların başvurularında izleyecekleri yollar anlatıldı... (19.12.2020)

Haber girişleri incelendiğinde iki gazetenin de aynı şekilde sağlık çalışanlarına yaklaştığı görülmüştür. Fakat sağlık çalışanlarının yaşadığı mağduriyeti Sözcü gazetesi daha çarpıcı dille gündeme getirirken, Hürriyet gazetesi ise Ak parti ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı daha çok gündeme getirmiştir. Hürriyet gazetesinde yaşanan pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının yanında olduğunu vurgulamak adına daha çok devlet organlarına daha çok yer verildiği gözlenmiştir. Sözcü gazetesinde ise sağlık çalışanlarının düşüncelerini temsil eden Türk Tabipler Birliği'nin fikirleri ve önerilerine daha çok yer verilmiştir.

3.1.3. Haber fotoğrafları

3.1.3.1. Sözcü gazetesi fotoğrafları

Fotoğraf 1 Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

Fotoğraf 5

3.1.3.2. Hürriyet gazetesi fotoğrafları

Fotoğraf 1

Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

Fotoğraf 4

Fotoğraf 5

Fotoğraflar haberlerin inandırıcılığı için hem bir retorik unsur hem de görsel olarak zihne gönderme yapmaktadır. İki gazetenin de fotoğrafları incelendiğinde belirgin farklılıklar yoktur. Hürriyet gazetesinde siyasi kişilerin görsellerine yer verilirken Sözcü gazetesinde rastlanmamaktadır. (Hürriyet gazetesi fotoğraf 2) Sağlık sektörü ekip işidir. Korona virüs ile savaş da ekiple birlikte mümkündür. Bu sebeple kullanılan sağlık çalışanları görselleri her iki gazete de ekip ruhunu yansıtmaktadır. (Sözcü gazetesi fotoğraf 3, Hürriyet gazetesi fotoğraf 5) Pandemi sürecinde sağlık çalışanları tıpkı savaştaki askerler gibidir. Onlar bu

süreçte hem fiziksel hem ruhsal çok yıpranmıştır. Kullanılan fotoğraflar gazete okuyucusuna bunu hissettirmektedir.

3.2. Mikro yapı incelemesi

Mikro yapı incelemesinde haberlerin sentaktik yapı ve sözcük seçimleri incelenmiştir. Sentaktik çözümlemede cümlelerin uzunluğu, kısalığı, aktif veya pasif oluşu ve öznelere etken ve edilgen olarak konumlandırılması haberin aktarımında ideolojik yanlılığın olup olmadığı konusunda ipuçları vermektedir. (Zararsız,2021) Sözcü gazetesi ve Hürriyet gazetesi sentaktik çerçevede incelendiğinde; pandemi süreci içermesi yönünden sağlık çalışanlarının yaşadığı mağduriyeti ifade ettikleri sözcükler açısından aynı tarafta buldukları gözlenmiştir. Fakat Hürriyet gazetesi haberlerinde cümleler daha uzun ve daha çok ideolojik yanlılık göstermiştir. Örneğin Hürriyet gazetesinde 'Sağlıkçıların beklediği genelge: Covid-19 meslek hastalığı' başlıklı haber mikro yapı çerçevesinde incelendiğinde;

Sağlık Bakan Yardımcısı Sabahattin Aydın imzasıyla yayımlanan genelgede başvurular için izlenecek yol şöyle anlatıldı: "Sağlık çalışanlarından görevlerini yapmakta iken, görevlerinin çeşitli sebep ve tesiri ile COVID-19 tanısı ile tedavi alıp tedavi sonucu Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Sağlık Kurulu'nca 'malul' olduğuna karar verilenler ile hayatını kaybedenlerin kendilerinin veya yakınlarının başvurularına istinaden Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre 'meslek hastalığı' veya 'vazife malullüğü' hükümlerinden yararlandırılmaları söz konusu olabilecek. Bu itibarla talepte bulunanların formları, eksiksiz olarak doldurulup ilgili birim amiri (İl/İlçe Sağlık Müdürü, Başhekim) ve sonrasında İl Sağlık Müdürü tarafından onaylanacak. Bakanlığımıza bağlı kurum ve kuruluşlarda istihdam şekli olarak (657 devlet memuru) görev yapan memurlara ilişkin onaylanmış başvuruları, İl Sağlık Müdürlüklerimizce alınıp bakanlığımıza gönderilecek ve bakanlığımız aracılığıyla Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'na yönlendirilecek.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, geçen hafta Meclis'te yaptığı açıklamada, "Şu ana kadar bize ulaşmış olan 5 başvuru var, 2'si memur statüsünde ve biz ikisinin de vazife malulü kapsamında aylıklarını bağladık. Dolayısıyla var olmayan bir sorunu konuşuyoruz aslında. SGK'ya gidiyor, şartları ve illiyet bağı kurulursa 4A veya 4C oluşuna göre sağlık çalışanımız vazife malulü ya da meslek hastalığı oluyor. İlliyet bağı kurulup gerekli dokümanlar ve şartlar sağlandığı sürece" demişti.

Sözcü gazetesi 'Hekimlerden çağrı: Covid-19 sağlık çalışanları için meslek hastalığı kabul edilsin' başlıklı haber mikro yapı çerçevesinde incelendiğinde;

Türk Tabipleri Birliği (TTB), Türkiye'nin birçok ilinden Covid-19'un sağlık çalışanları için meslek hastalığı kabul edilmesi çağrısında bulunan hekimlerin ve sağlık çalışanlarının videosunu paylaştı.

Mersin Tabip Odası tarafından yapılan açıklama: "Tüm dünya kabul ediyor ama Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Covid-19'un meslek hastalığı olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmiyor."

İki gazetenin haber içeriklerindeki kelimeler mikro yapı çerçevesinde incelendiğinde Hürriyet gazetesinin Ak Parti ve bakanlıklar ile örnekler verilmiştir. Sözcü gazetesi ise daha çok Türk Tabipler Birliği'nin açıklamalarına ve herhangi bir siyasal parti ismi içeren haber içeriği olmadığı gözlenmiştir. Sözcü gazetesinde Covid-19'un Sağlık Bakanlığı tarafından meslek hastalığı saymadığını belirtirken, Hürriyet gazetesinde Recep Tayyip Erdoğan'ın 81 ile genelge gönderdiğini ve Covid-19'un meslek hastalığı sayılabilemesi için sağlık çalışanlarının hangi aşamaları izlemeleri gerektiğine yer vermiştir.

Sözcü gazetesi ve Hürriyet gazetesinde de incelenen haber başlıklarında sağlık çalışanlarına 'kahraman' diye hitap etmiştir. Yaşanan pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının birçok hakları elinden alınmıştır. Bu alınan haklardan biri de sağlık çalışanlarının izinlerinin iptal edilmesidir. Sözcü gazetesi bu habere yer verirken Hürriyet gazetesinde bu duruma yer verilmemiştir. Yine Sözcü gazetesinde sağlık çalışanlarının yaşadığı yorgunluk, tükenmişlik ve intihar vb. problemleri dile getirirken Hürriyet gazetesinde bu ifadelere rastlanmamaktadır. Pandemi mücadelesi sadece sağlık çalışanları ile verilecek bir mücadele değildir. Bu sebeple basında da pandemi tıpkı dünya çapında verilen bir savaş gibi yer almıştır. Bu savaşın

ön cephesinde savaşan askerleri ise sağlıkçılardır. Fakat iki gazete sözcük ve semantatik çerçevede incelendiğinde; Hürriyet gazetesinde covid-19 ile toplumsal mücadele verildiği mesajını vermiştir. Fakat Sözcü gazetesinde ise sağlık çalışanları devamlı haklarını arayan konumda gösterilmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

2019 yılında Çin’de ilk defa gözlemlenen koronavirüs bir günde tüm dünyanın gündemi sarsılmıştır. Bu virüs din, dil, ırk, millet ayırt etmeksizin tüm insanlığa karşı bir tehdit oluşturmaktadır. Tüm insanlığın düşmanı olarak gözlemlenen covid-19 virüsü ulusal ve yerel medyada haber başlıklarında her gün yer almıştır. Sağlık çalışanlarının yaşadığı bu zorluklar Van Dijk’in eleştirel söylem modeli çerçevesinde medyadaki haberler incelenmiştir. Van Dijk’in söylem ve eleştirel söylem çalışmalarına katkısı, aynı zamanda eleştirel haber araştırmalarına da akademik derinlik katmış, önerdiği model eleştirel haber araştırmacılarına toplumsal yapıya ilişkin daha analitik bir değerlendirme ve açıklama yapma olanağı kazandırmıştır. İktidar, güç, söylem ve ideoloji ilişkileri ve medya metinlerindeki uygulamaları üzerine yoğunlaşan Van Dijk, bütüncül bir yaklaşımla çözümlemeler yapmakta ve bu yönüyle eleştirel haber çalışmaları literatürüne önemli katkılar sağlamaktadır (Karaduman,2017). Bu çalışmada Hürriyet ve Sözcü gazeteleri ele alınmıştır. Çalışmada bu iki gazetenin seçilmesinin sebebi ideolojik farklılıklarından kaynaklanmaktadır. İki gazetenin de sağlık çalışanlarının ruhsal ve fiziksel olarak yıprandığına hem görseller hem de haberler de kullandıkları sözcüklerle okuyucuya göstermektedir. Sözcü gazetesi ve Hürriyet gazetesi kullandıkları görseller ve haber içeriklerindeki sözcükler incelendiğinde Covid-19 sürecinde sağlık çalışanlarının hem fiziksel hem ruhsal olarak yorulduklarına yer vermiştir. Fakat söylem şekilleri ve haber görselleri olarak Hürriyet gazetesi daha çok devlete yandaş bir tavır sergilerken Sözcü gazetesi ise daha çok sağlık çalışanlarının sözlerini ve Türk Tabipler Birliği’nin sözlerini gündeme getirmiştir. Sözcü gazetesi muhalif konumu gereği hem hükümete eleştirel olmak hem de felaket anında bozguncu yıkıcı olmamak için, hem de bu toplumsal birlik anında bunu kullanabilecek hükümetin propagandasını yapıyor duruma düşmemek için siyasi yöneticilerin failliğini ifadeden kaçınmış ve toplumsal dayanışmayı sağlık çalışanlarını yüceltmek onlarla özdeşleşmek ve onlara sahip çıkmak üzerinden kurarak ideolojik konumu ile tutarlı bu söylemsel stratejiyi seçmiştir. Hürriyet gazetesi ise devletin sağlık çalışanlarının yaşadığı mağduriyeti görmezden gelmediği ve devletin sağlık çalışanlarının fiziksel ve ruhsal olarak yorgunluklarının farkında olduğunu haber başlıkları ve içerikleri ile sağlık çalışanlarına iletmeyi hedeflemiştir. Ayrıca her iki gazete de sağlık çalışanlarının Pandemi sürecinde gösterdiği üst düzey fedakarlığı ‘kahraman’ adı altında haber içeriklerinde yer vermiştir. Burada da görüldüğü üzere iki gazete sağlık çalışanlarının fedakarlıklarını dile getirme şekli aynıdır. Yapılan çalışma iki gazete ile sınırlı tutulduğundan elde edilen sonuçlar eleştiriye açıktır. Farklı ideolojik görüşlere sahip diğer gazetelerin konuyu ele alış biçimlerinin de dahil edilerek çalışmanın genişletilmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Kaynakça

- Arpacioğlu, S., Baltalı, Z., Ünübol, B. (2021). COVID-19 Pandemisinde Sağlık Çalışanlarında Tükenmişlik, Covid Korkusu, Depresyon, Mesleki Doyum Düzeyleri ve İlişkili Faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 46(1): 88-100.
- Aydın, A. F. (2020). Post-Truth Dönemde Sosyal Medyada Dezenformasyon: Covid-19 (yeni koronavirüs) Pandemi Süreci. *Asya Studies*, 4(12): 76-90.
- Aydın, F. B. (2016). Van Dijk’in Söylem Çözümlemesi Yöntemiyle Cumhurbaşkanı Adaylarının Propaganda Konuşmalarının Analizi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11): 703-716.
- Büyükkantarcıoğlu, N. (2012). Söylem İncelemelerinde Eleştirel Dilbilimsel Boyut: Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Ötesi. Ö. Özer içinde, *Haber eleştirmek* (s. 161-198). Konya: Literatürk.

- Gölcü, A. (2009). Haber Söyeminde Medya-Siyaset İlişkisi: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 29: 81-101.
- Güzel, M. Yazılı Basında Ölüm İlanlarının Eleştirel Söylem Analizi: Teun A. Van Dijk Modeli. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 71.
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4(2): 31-46.
- Kavut, S. (2021). Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Haber Sitelerinde Dijital Kimlik Başlıklı Haberlerin İncelenmesi. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(1): 127-138.
- Kırık, A.M., Altıntaş Var, S.S., Özkoçak, V. ve Darıcı, S. (2020). Pandemi Dönemlerinde İletişim ve Algı Yönetimi: Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Örneği, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (104): 36-57.
- Özer, Ö. (2022). Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Haber Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme. Etkileşim, (9) 36-54.
- Özer, Ö. (2015). Teun Adrian Van Dijk Örneğinde Eleştirel Söylem Çözümlemesi. B. Yıldırım içinde, İletişim Araştırmalarında Yöntemler (s. 197-286). Konya: Literatürk.
- Pala, S. Ç., Metintas, S. (2020). Covid-19 Pandemisinde Sağlık Çalışanları. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi, 5: 156-168.
- Tutar, H. (2018). Örgütsel Davranış Kongreleri Bildirilerinde, "Metaforik Neolojizm" Sorunu Üzerine Eleştirel Bir İnceleme. İşletme Bilimi Dergisi, 6(3): 1-38.
- Solak, Ö. (2011). Küçük ağa romanının eleştirel söylem analizi. Akademik Bakış Dergisi, 26: 1-14.
- Şah, U. (2020). Eleştirel söylem analizi: Temel yaklaşımlar.
- Şahin, Z. B., Birincioğlu, Y. D. (2020). Toplumsal Cinsiyet ve Medya: Şule Çet'in Şüpheli Ölümü Üzerine Haberlerin Eleştirel Söylem Analizi. Erciyes İletişim Dergisi, 7(1): 189-216.
- Umut, Ş. A. H. Eleştirel Söylem Analizi: Temel Yaklaşımlar. Kültür Araştırmaları Dergisi, (7): 210-231.
- Van Dijk, T. (1998). Opinion and Ideologies in the Press. (Approaches to Media Discourse In.Allan B. Peter G. (Ed.) Oxford: Blackwell Publishers.
- Yaylacı, A. F., Beldağ, A. (2018). Değerler eğitimi ve güncel tartışmalar: Gazete haberlerine ilişkin bir eleştirel söylem analizi. Sakarya University Journal of Education, 8(1): 139-155.
- Yıldırım, E. (2018). Toplumsal Yapının Aynası Olarak Sinema: Söylem ve Eleştirel Söylem Analiz Yöntemlerine Göre Ayla Filminin Çözümlemesi. İnif E-Dergi, 3(1): 234-243.
- Zararsız, Ö. F., Seyhan, A. S. (2021). Azerbaycan-Ermenistan Çatışması Haber Metinlerinin Eleştirel Söylem Çözümlemesi. Selçuk İletişim, 14(1): 269-305.